

Kader praktijkgerichte component van de Nieuwe Leerweg GTL beantwoordt veel vragen, maar laat ook nog veel vragen onbeantwoord (5)

Op 23 januari is het kader aangeboden aan minister Slob van OCW. Een groot deel van het advies van de VO-raad is overgenomen, maar zeker niet alles. Gesprekken met de projectleider van het ministerie van OCW, Susan van den Heuvel en met de programmamanager Sterk Beroepsonderwijs, Jacqueline Kerkhoffs (ook verbonden aan Stichting Platforms VMBO) werpen extra licht op de ontwikkelingen rondom de nieuwe leerweg.

Ellen van den Wijngaart- van Helvoirt

Invoering vertrapd

Susan van den Heuvel maakt duidelijk dat de nieuwe leerweg niet in het schooljaar 2021-2022 ingevoerd zal worden. Men wil geen concessies doen aan de zorgvuldigheid. Er moet namelijk nog veel onderzocht en bediscussieerd worden. Invoering zal op zijn vroegst per 2023-2024 plaatsvinden. Een hele geruststelling voor veel betrokkenen. Tijdsdruk gaat immers vaak ten koste van de kwaliteit.

De pilots gaan volgens de gewone planning van start: komend schooljaar. Via de site www.sterkberoepsonderwijs.nl zullen scholen worden uitgenodigd mee te doen aan een pilot. Nog onbekend is hoe de opdracht(en) zal(zullen) luiden en welke financieringsmogelijkheden/subsidies beschikbaar zijn. Ook is nog onbekend wat de selectiecriteria zijn voor deelname. (In een vorig artikel meldde ik dat huidige GL-scholen niet in aanmerking zouden komen, omdat ze al ervaring hebben met beroepsgerichte programma's. Dat idee heeft men inmiddels laten varen.) De pilotscholen gaan in ieder geval aan de slag binnen het op dit moment bekende onderwijsaanbod. Hoe ziet dat eruit?

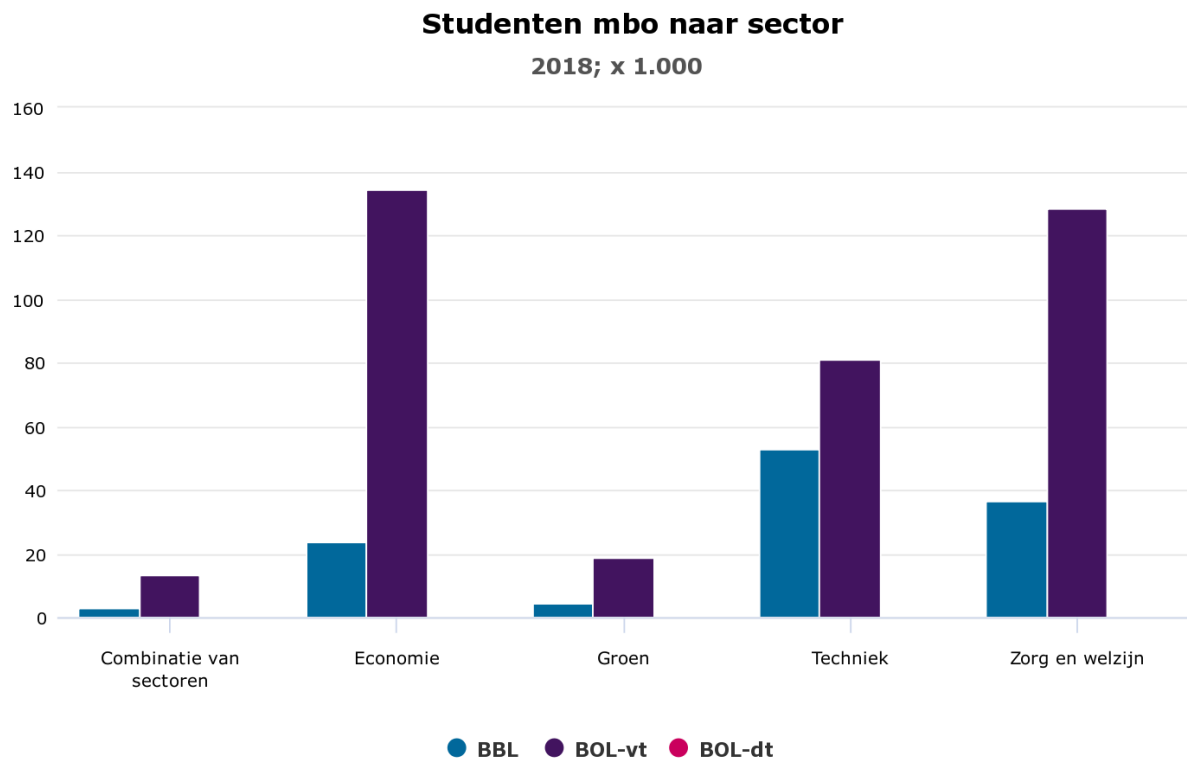
Onderwijsaanbod

De huidige Gemengde Leerweg kent tien profielen. De beroepsgerichte examenprogramma's van deze tien profielen kunnen dienen als praktijkgericht programma. Ik noem ze nog een keer: bouwen, wonen en interieur (BWI), dienstverlening en producten (D&P), economie en ondernemen (E&O), groen, horeca, bakkerij en recreatie (HBR), maritiem en techniek (MaT), media, vormgeving en ict (MVI), mobiliteit en transport (M&T), produceren, installeren en energie (PIE), zorg en welzijn (Z&W). Men heeft besloten dat deze examenprogramma's niet 'doorontwikkeld' hoeven worden. Ze kunnen dus zó ingezet worden voor de praktijkgerichte component. Met dien verstande dat niet elke school zomaar elk gewenst beroepsgericht programma mag aanbieden, omdat er een licentiesysteem aan verbonden is. Dit is één van de vraagstukken die nog moeten worden opgelost.

Naast de tien beroepsgerichte programma's van de GL worden de volgende vier vakken/programma's de komende periode getoetst aan het kader: technologie en toepassing (T&T), informatietechnologie (oude naam ITTL), lichamelijke opvoeding II (LO2) en maatschappijkunde (was maatschappijleer 2). Met deze vakken is al geëxperimenteerd in verschillende pilots. Dat geldt ook voor D&P. Waarom is juist deze selectie gemaakt? Blijkbaar hebben deze vakken zich in het verleden al via bepaalde conferenties aangemeld.

Gelukkig kunnen ook op een later moment nog andere vakken/programma's worden aangemeld. Die worden dan onder leiding van de SLO getoetst aan het kader. Bij groen licht kunnen de vakken dan ook deel gaan uitmaken van het onderwijsaanbod. Schooleigen programma's van scholen die al werken met praktijkgericht onderwijs voor TL-leerlingen of delen van bestaande mbo-programma's kunnen in aanmerking komen. De werkgroep nieuwe leerweg van de Vecon gaat op korte termijn aan de slag. In alle tien de profielen van de GL zijn één of meerdere economische dimensies zichtbaar. Programma's van bijvoorbeeld Vecon Business School of Go Future zouden 'pas' gemaakt

kunnen worden, mits er geen overlap ontstaat van meer dan 25% met al aangewezen vakken. (GoFuture werkt met 20-80-scholen (20%praktijk en 80% theorie) op vmbo-, havo-, mbo-niveau. Mede geïnitieerd door het Ministerie van Economische Zaken in het kader van 'ondernemend onderwijs'.) Goed dat er collega's bereid zijn om mee te denken. Met name als je ziet hoe populair de sector economie is in het mbo, zie bijgaande grafiek.

DUO

Landelijk examen?

Een gevoelige kwestie. Waar het advies van de VO-raad koos voor een volledig schoolexamen, aarzelt men nu op dit punt. De negatieve ervaringen met de inrichting en omgang met schoolexamens door sommige scholen roepen twijfel op. Denk bijvoorbeeld aan de conclusies van het rapport van de Commissie Ten Dam en op het in februari gepresenteerde rapport van de inspectie: 'Van 104 onderzochte scholen hield 70% zich niet aan de wetgeving over examens.' Twijfel dus of niet extra borging van kwaliteit afgedwongen moet worden met een landelijk examen. Bijvoorbeeld analoog aan het CSPE in de beroepsgerichte leerwegen KB en BB. Het lijkt bovendien op zijn minst merkwaardig als de leerlingen in BB en KB wél een landelijk examen moeten afleggen in de beroepsgerichte programma's en de leerlingen in de toekomstige GTL niet.

Daarnaast is ook de vraag rondom de zak-/slaagregeling nog niet beantwoord. De zak-/slaagregeling zal straks ook aangeven hoeveel gewicht men de praktische component wil toekennen.

(In een eerder stadium is al duidelijk geworden dat, in tegenstelling tot het advies van de VO-raad leerlingen niet per se in zes AVO-vakken examen hoeven te doen naast de praktijkgerichte component; dat zou voor sommige GL-leerlingen misschien een te grote verzwaring zijn.)

320 klokuren

Een richtlijn, dus geen eis. Maar geeft wel aan, dat men de praktijkgerichte component ziet als een volwaardig examenvak. Scholen rekenen namelijk vaak met 4 lessen per week per AVO-vak in de bovenbouw. Schooleigen programma's die bijvoorbeeld al in de brugklas starten, mogen daar uiteraard voor kiezen. Vooral omdat de praktijkgerichte component een belangrijk onderdeel wordt van de loopbaanoriëntatie, de LOB. Scholen beginnen daar vaak al mee in de onderbouw.

Omdat de totale onderwijstijd niet wordt uitgebreid, zal men vakken in leerjaar drie moeten schrappen. Welke? Ook die vraag is nog niet beantwoord.

Biedt het schrappen van het profielwerkstuk dan misschien enig soelaas? Ook daar twijfelt men. Er is weliswaar sprake van overlap met de praktijkgerichte component, maar de minimale eis van 20 klokuren levert niet veel op. Daarnaast zijn er wel mooie voorbeelden en ervaringen met profielwerkstukken in het vmbo.

Klankbordgroepen

Eind vorig jaar is de klankbordgroep schoolleiders gestart. Animo voor deelname was erg groot. Om niet-geselecteerde aanmeldingen toch een rol te geven, zou een (digitale) community gevormd worden. Hier aarzelt men nu. Onder welke randvoorwaarden zou dat moeten gebeuren? Hoe voorkomt men dat adviezen te breed uitweiden? Kortom: nog geen duidelijkheid.

Er is ook nog geen duidelijkheid over te formeren klankbordgroepen docenten. Gaat men alleen rekruteren uit de pilots of trekt men het breder, bijvoorbeeld via conferenties of via de site van SPV?

Externe partijen

De praktijkgerichte programma's moeten voorzien in een levensechte, realistische context. De leerling is bij voorkeur actief binnen en buiten de school. Samenwerking met regionale werkgevers wordt hierdoor een must. Er zijn blijkbaar al scholen die kunnen putten uit een reservoir met wel 150 opdrachtgevers, maar er zullen ongetwijfeld ook scholen zijn die nog moeten beginnen met een netwerk. Een flinke klus. Vooral als men ook nog eist dat de leerlingen kunnen kiezen uit verschillende contexten én uit verschillende opdrachten binnen een context. Een mbo-school waarmee wordt samengewerkt in dit verband geldt ook als externe partij.

De rol van de externe partij krijgt extra gewicht als die ook betrokken wordt bij de beoordeling. Dat betekent extra verantwoordelijkheid voor die externe partijen. Volgens het kader moet de leerling in de praktijkgerichte component vooral aan handelingsgerichte opdrachten werken. Hoe te beoordelen? Met cijfers of waarderingen van slecht tot zeer goed? Is ook nog een onbeantwoorde vraag.

Positie van de nieuwe leerweg

Het is nog niet bekend welke positie de nieuwe leerweg gaat innemen in het hele stelsel VO. Handhaaft men de naam VMBO? Of wordt het MAVO? Of wordt het een geheel nieuwe naam? Dit is en blijft een gevoelige kwestie. Deze vraag zal pas later worden beantwoord. We weten dat het gaat over meer dan 200.000 leerlingen in het VMBO, zie tabellen 1 en 2.

TL1(en havo/vwo). VMBO leerjaar 3 en 4	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Basis	43.929	43.486	43.724	43.752	42.479	39.837
Kader	56.217	57.963	59.605	60.549	60.989	60.266
Gemengd	26.335	27.393	28.640	29.245	29.423	29.028

Theoretisch	81.620	84.208	86.194	87.833	86.819	86.057
Totaal	208.101	213.050	218.163	221.379	219.710	215.188

Tabel 1. Aantallen leerlingen in de verschillende leerwegen ('VMBO leerlingen leerjaren 3 en 4'). Bron: DUO.

VMBO leerjaar 3 en 4	3e leerjaar	4e leerjaar	totaal
BWI	320	237	557
MVI	252	234	486
PIE	605	541	1146
M&T	104	90	194
MaT	101	1	102
Beroepsroute techniek		66	
E&O	1143	1255	2398
HBR	211	137	348
Z&W	1618	1041	2659
Groen	2302	2156	4458
Beroepsroute groen	219	153	372
D&P	9496	4345	13841
Technologie in de GL	937	1369	2306
Totaal	17308	11625	28933

Tabel 2. Aantallen leerlingen in de verschillende profielen GL ('VMBO leerlingen leerjaren 3 en 4'). Bron: DUO. Omdat de beroepsgerichte profielen in 2016 zijn ingevoerd, zijn de cijfers niet van voorgaande jaren te geven.

Bevoegdheden

Bevoegdheden in het VO en bekwaamheden naast bevoegdheden in het MBO. Gaat men de huidige bevoegdhedenregeling in het VO verlaten? Dat wordt zeker punt van aandacht, volgens Susan van den Heuvel. Daar waar al sprake is van doorlopende leerroutes en VMBO-leerlingen vóór het behalen van hun VMBO-diploma lessen volgen aan het MBO, kunnen zij al les krijgen van bekwame docenten, die niet per se bevoegd zijn voor het vak. Men spreekt in dit verband van 'teambevoegdheden' (!). Hoe gaat 'onderwijsland' daar op reageren, t.z.t?

Kader

De tekst van het kader vind je onder andere op de site van de Vecon. Verschillende implicaties zijn in dit artikel al besproken. Als je de volledige tekst van het kader leest (maar vier a-4tjes) en kijkt naar de uitgangspunten, deel A, en de inhoudelijke eisen, deel B, dan raak je meer dan verbaasd over de geformuleerde ambities. Gaat dit écht over 'onze' VMBO-leerlingen? Ik daag leerlingen graag uit, maar blijf wel graag realistisch. De lat ligt volgens mij erg hoog.

Tot slot

Het vernieuwingstraject raakt veel leerlingen. Dat alleen al is reden genoeg om het te blijven volgen. Doorlopende leerroutes, leren kiezen via LOB, samenwerkingsovereenkomsten, teambevoegdheden, allemaal zaken die niet alleen raken aan de nieuwe leerweg, maar ook boeiend genoeg zijn om te blijven volgen. Op de jaarvergadering van 11 maart aanstaande zal Jacqueline Kerkhoffs in de sectievergadering VMBO een presentatie geven. Op 19 maart aanstaande organiseert Platform-TL

een conferentie over de nieuwe leerweg en op 1 oktober organiseert de Vecon samen met Platform Economie & Ondernemen een conferentie. De websites www.sterkberoepsonderwijs.nl, en www.platformsvmbo.nl geven actuele informatie. Wordt zeker vervolgd.

